

СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

УДК

Т. А. Добрянська
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

УКРАЇНЬСЬКА КИРИЛИЧНА РУКОПИСНА КНИГА XVII ст. ЯК ОБ'ЄКТ КОДИКОЛОГІЇ, ПАЛЕОГРАФІЇ, ФІЛІГРАНОЛОГІЇ, МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА ТА АРХЕОГРАФІЇ В 90-х РОКАХ XX – 10-х РОКАХ XXI ст.: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Запропоновано історіографічний огляд розвитку кодикологічних, палеографічних, філігранологічних, мистецтвознавчих та археографічних досліджень української кириличної рукописної книги XVII ст. в 90-х роках XX – 10-х роках XXI ст. Наголошується, що на сьогодні рукописна книга XVII ст. ще не досліджена як окреме явище української рукописно-книжної культури, не визначені основні методичні принципи та специфічні особливості її кодиколого-палеографічного та археографічного описування.

Ключові слова: українська кирилична рукописна книга XVII ст., кодикологія, палеографія, філігранологія, кодикографія, археографічний опис.

Дослідження рукописної книжкової спадщини значно активізувалися з 90-х років XX ст., що було пов'язано з проголошенням незалежності України. Українська рукописна книга, зокрема XVII ст., почала всебічно вивчатися як об'єкт кодикології, палеографії та археографії. Українські вчені розглядають кириличні пам'ятки XVII ст. як у контексті української рукописної книжної традиції від періоду Київської Русі до XIX ст., так і в окремих дослідженнях, присвячених безпосередньо кодексам XVII ст. Проте й до сьогодні в українській історіографії ще немає узагальнюючої праці з історії дослідження та описування української рукописної книги XVII ст. як кодексу. Тому актуальним є історіографічний і бібліографічний огляд праць українських дослідників, які вивчають кириличну рукописну книгу цього періоду.

Від початку 90-х років XX ст. та до новітнього часу захищено

ряд дисертацій, присвячених вивченню української кириличної книги як об'єкта кодикології, палеографії та кодикографії, в яких увагу приділено й вивченню української книги XVII ст. У докторському дисертаційному дослідженні Л.А. Дубровіної (1993)¹ та її монографічних студіях вперше комплексно представлено кодикологію та кодикографію як спеціальні дисципліни стосовно досліджень історії української рукописної книги. Нею ж розроблено (у співавторстві) кодикологічну модель структури формалізованого опису української та східнослов'янської рукописної книги (1992)². У кандидатських роботах 1994 р.: М.Б. Боянівської – досліджено виробництво й поширення рукописної книги в XV – першій половині XVII ст.; О.М. Гальченко – вивчено оправу середньовічних східнослов'янських рукописних кодексів та стародруків; В.Я. Фрис – визначені кодикологічні особливості та регіональні аспекти рукописної книги в Україні в XVI – першій половині XVII ст.³ Лише на початку XXI ст. у кандидатських дисертаціях знову почала приділятися увага українській рукописній книзі XVII ст. Східнослов'янській рукописній світській книзі XVII ст. присвячена історико-кодикологічна та джерелознавча праця М.К. Іваннікової 2003 р., виконана на матеріалах з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ), безпосередньо розглянуто й методи та напрями вивчення української книги⁴. У 2007 р. Е.С. Клименко досліджено й здійснено комплексний науковий опис крюкових рукописних книг XII – початку XX ст., що зберігаються в Інституті рукопису НБУВ, а С.В. Зінченко проведено узагальнююче історико-кодикологічне дослідження особливостей конструкції і декоративного оздоблення візантійських оправ Київської митрополії XIV–XVII ст.⁵

Комплексно східнослов'янська, зокрема й українська, рукописна книга вивчається в Інституті рукопису НБУВ. Результатами цієї роботи стали студії Л.А. Дубровіної, деякі в співавторстві: «Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского и создание базы данных «Кодекс» (2002), «Кодикологічні, кодикографічні, палеографічні та археографічні дослідження Інституту рукопису НБУВ: бібліографічний огляд (1988–2003 рр.)» (2004), «Кодикологічні, палеографічні та археографічні дослідження рукописних книг в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (кінець 80-х рр. XX ст. – початок XXI ст.)» (2006) та ін.⁶

Загальним проблемам вивчення української рукописної книги, і XVII ст. зокрема, присвячено роботу В.Я. Фрис «Актуальні проблеми вивчення рукописної книги в Україні» (2006)⁷. Історіографічна праця М. Голуб з регіональних проблем «Книгописання у Львові: історіографія» (2006)⁸. Вивченню української історіографії другої половини XIX – початку XX ст. приділяє увагу С.М. Міщук, зокрема в статті «Українські вчені – дослідники рукописно-книжкової спадщини України: друга половина XIX – 10-ті рр. XX ст.» (2008)⁹. В наступні роки автором видано дві монографічних студії з історіографії та бібліографії збирання та наукового описування українських рукописних та стародрукованих книг у другій половині XIX – 30-х роках XX ст. (2009; 2011)¹⁰.

Основні напрями вивчення української рукописної книги XVII ст. в Україні в другій половині XIX – в XX ст. простежені М.К. Іванніковою (2002)¹¹, менше уваги в статті приділено розвитку історіографії в 90-х роках XX ст.

Питання української кириличної рукописної книги XVII ст. розглядаються в узагальнюючих монографічних студіях та статтях з історії розвитку й дослідження української книги. Так, в ґрунтовному історико-кодикологічному та мистецтвознавчому дослідженні Я.П. Запаска «Українська рукописна книга.» (1995)¹² окрема увага приділяється художньому оздобленню також кодексів XVII ст.

Уперше в українській історіографії в книзі В.Я. Фрис «Історія кириличної рукописної книги в Україні: X–XVIII ст.» (2003)¹³ на підставі багаторічних досліджень численних літературних джерел висвітлено історію розвитку кириличної рукописної книги з часу її появи на українських землях до XVIII ст. (конкретно звернуто увагу і на книгу XVII ст.), охарактеризовано типи письма, стилі оформлення рукописної книги, описано способи виготовлення знаряддя для письма, пергамену, а також розглянуто причини втрат давніх манускриптів, проблеми репрезентативності збережених кодексів та ступінь достовірності й цілісності відтвореної картини книгописання в давні часи. Конкретно українській рукописній книзі XVII ст. присвячено статті вченої «Про книгописання в Рогатині та його околицях у XVI–XVII ст.» (1998), «До історії кириличної рукописної книги перемишльської землі XVI–XVII ст.» (2003), «Книгописання у Львові у XVI–XVIII ст.: збережені кодекси та джерела» (2003) (у співавт. з М. Голуб), «Кирилична рукописна книга україно-польського пограниччя XVI–XVII ст.» (2004)¹⁴. В

останній праці В.Я. Фрис подано нову власну концепцію періодизації розвитку книги в Україні від найдавніших часів до початку XXI ст., за якою книги XVII ст. віднесено до другого періоду десакралізації книги (друга половина XVI–XVIII ст.) (2010)¹⁵.

У численних роботах Л.А. Дубровіної з 90-х років XX ст. приділяється увага українській рукописній книзі, кириличній XVII ст. зокрема. Кирилична українська книга розглядається й розробляється як об'єкт кодикології, археографії та кодикографії. Після виходу в світ у 1992 р. згаданих вище монографічних праць вченою постійно удосконалюються методи дослідження і розробляються новітні принципи вивчення та описування української книги: «Кодикологія та її метод у взаємозв'язках зі спорідненими галузями історичної науки» (1999), «Кодикологія як спеціальна історична дисципліна, об'єкт, предмет, методи і перспективи досліджень в Україні» (2000)¹⁶ та ін.

Укладаються навчальні посібники: В.А. Пирко «Русская палеография» (1991); М.М. Кріль «Основи палеографії» (1995)¹⁷; та методичні рекомендації, зокрема, О.Г. Сокирко: «Палеографія українських кириличних пам'яток XI – кінця XVIII ст. : Методичні рекомендації та програма спецкурсу для студентів історичного факультету» (2002)¹⁸.

Розробляються методичні рекомендації та правила передачі текстів і видання пам'яток: У.Я. Едлінська, В.В. Страшко «Методичні рекомендації по передачі текстів документів XVI–XVIII ст.» (1990), В.В. Страшко «Правила передачі тексту кириличних документів XVI–XVIII ст.» (1992), В.В. Німчук «Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції» (1995)¹⁹.

Безпосередньо українську рукописну книгу в історико-культурному процесі України в XVI–XVII ст. розглядають в кодикологічному та археографічному аспектах В.Я. Фрис, М.Б. Боянівська, М.К. Іваннікова.

Культурі рукописної кириличної книги в Україні XVI–XVII ст. присвячено узагальнюючі статті В.Я. Фрис «Культура рукописної кирилической книги в Украине XVI–XVII вв.» та «Книга в Украине XVI – первой половины XVII в.» (2006)²⁰.

Кирилична рукописна книга XVII ст. в зібраннях ІР НБУВ розглянута в статті М.К. Іваннікової (2002)²¹. С.М. Міщук проведено встановлення історії, складу та наукового дослідження руко-

писних і книжкових зібрань Волині, що містяться в ІР НБУВ (2007; 2008)²².

Бібліотеки XVII ст. та їхня роль в тогочасному українському суспільстві розглядаються в роботах В.Я. Фрис «Бібліотеки на західноукраїнських землях у другій половині XVII–XVIII ст.» (2002) та О. Дзюби і В.Я. Фрис «Бібліотеки України II половини XVII–XVIII ст.» (2003)²³.

Репертуар, історія створення і розвиток української рукописної книги XVI – першої половини XVII ст. розглядаються В.Я. Фрис²⁴. Вченою вивчається й проблема її репрезентативності та відтворення цілісності (1997; 1998)²⁵.

Вивчається українська рукописна книга також за жанрами, і безпосередньо як об'єкт кодикології та кодикографії: Євангелія XV–XVIII ст. (тетр, апракос, учительне) досліджуються О.В. Ясіновською – вченою видано каталог описів кодексів зі збірки Львівського історичного музею (1996)²⁶. Українським учительним Євангеліям другої половини XVI – першої половини XVII ст. присвячена монографічна студія Г. Чуби «Українські рукописні учительні Євангелія. Дослідження, каталог, описи» (2011) та статті «Українські учительні Євангелія» (1999), «Покрайні записи на сторінках рукописних Учительних Євангелій XVI–XVII ст.» (2002), «Учительне Євангеліє» 1616 р. у перекладі Мелетія Смотрицького в контексті української гомілетичної літератури» (2006), «Текстологічне дослідження українських учительних Євангелій другої половини XVI – початку XVII ст.: перемишльський тип» (2007)²⁷. Також учительним Євангеліям присвячена стаття М.В. Іванової (нині – М.В. Яроцька) «Пам'ятки книжкового мистецтва: рукописні Учительні Євангелія XVII ст. з монастирських бібліотек м. Києва» (2006) з описаннями трьох кодексів²⁸. Кодикологічному й палеографічному дослідженню кодексу 1601 р. присвячено роботу М. Голуб «Євангеліє тетр 1601 року зі збірки Музею мистецтва давньої української книги Львівської галереї мистецтв» (2008)²⁹. Катехізиси XVII–XVIII ст. розглядаються М. Корзо «Українсько-беларуські кирилическі букварні катехізиси XVII–XVIII вв.» (2006)³⁰. Мінеї львівського походження досліджені, із коротким археографічним описом, у роботі М. Голуб «Рукописні Мінеї, створені у Львові у XVI – на початку XVIII ст., як джерело книгознавчих досліджень» (2009)³¹, зокрема, як джерело для дослідження середовища переписувачів, покушців та замовників кодексів, оформ-

лення та будови книжкового блока. До хронографічних джерел звернулися й В.І. Ульяновський та Н.М. Яковенко «Український переклад Хроніки Стрийковського кінця XVI – початку XVII століття» (1993)³². Полемічні твори XVI–XVIII ст. у збірках Львова студіювалися В. Фрис (1996)³³.

Більш плідно розвиваються дослідження в галузі музичної кодикології та археографії українських кодексів, розглядаються й загальні питання специфіки вивчення музичних кодексів. Ю.П. Ясинівським проводяться кодикологічно-палеографічні дослідження й археографічне описування українських та білоруських нотолінійних Ірмолоїв XVI–XVIII ст., видано працю «Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть : Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження» (1996) та статті, безпосередньо присвячені вивченню Ірмологіонів: «Український нотолінійний Ірмолой як тип гимнографічного збірника: зміст, структура» (1993), «The Repertoire of the Greek Chant in Ukrainian Hymnographical Anthology Heirmilogion» (1997), «До історії вивчення нотолінійних Ірмолоїв» (1999), «Львівський ірмолой кінця XVI – початку XVII століття – найдавніша нотолінійна пам'ятка церковної монодії» (2002) та ін.³⁴ Вагомим підсумком багаторічної праці автора в цій царині є новітня монографія «Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу» (2011)³⁵, яка є першою спробою в українській історіографії прослідкувати формування наукових уявлень про візантійську гимнографію і церковну монодію; окреслено репертуар найдавніших слов'яно-руських і українських літургійних книг, зокрема нотованих (безпосередньо – Ірмологіони); розглядаються кодекси і в кодиколого-палеографічному аспекті.

Присвячена Ірмологіонам і монографічна студія Л.П. Корній та Л.А. Дубровіної «Болгарський наспів з рукописних нотолінійних Ірмолоїв України кінця XVI–XVII ст.» з кодикологічним дослідженням та археографічним описом нотолінійних Ірмолоїв (1998)³⁶. Ними розглядалися й окремі кодекси Ірмолоїв як об'єкт кодикології та кодикографії: «Супрасльський ірмолой 1601 р.: деякі аспекти кодикологічного дослідження» (1993) та «Турійський Ірмолой початку XVII ст. – стародавня пам'ятка церковного співу в Україні» (1994)³⁷. Й роботи О.П. Шевчук присвячені середньовічним українським кодексам, зокрема стаття «Київський наспів у контексті багаторозспівності (за матеріалами півчих книг XVII–XVIII ст.)» (1995)³⁸.

Півчі богослужбові книги у репертуарі рукописних книг у

фонді Інституту рукопису НБУВ розглядаються Л.А. Дубровіна та О.А. Івановою (2003)³⁹.

Музичні кодекси знаменної нотації з фондів Інституту рукопису НБУВ кодикологічно досліджуються та описуються Е.С. Клименко: «Музична знаменна рукописна книга кириличного письма XVI–XVII ст. у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського» (2004), «Основні принципи опису музичної знаменної рукописної книги кириличного письма XII – початку XX ст...» (2005), «Принципи кодикологічного опису півчих знаменних рукописів...» (2007), «Специфіка кодикологічних досліджень півчих кириличних рукописних книг...» (2007), «Джерелознавчі дослідження безлінійних співочих рукописних книг...» (2008) та ін.⁴⁰

Розвиваються й філігранологічні дослідження. Вивченню паперу та філіграней в українських кодексах присвячено ряд праць. Питанням розвитку філігранології в Україні та завданням її дослідження присвячено статтю О.О. Дзьбан та О.Я. Мацюка (1990)⁴¹. У монографії О.Я. Мацюка «Історія українського паперу» (1994)⁴² висвітлюються зародження й розвиток української філігранології, подається історіографія, історія папірень та водяних знаків від XVI до початку XX ст. та ін. Ця праця увібрала в себе багаторічний досвід дослідника в цій царині і стала продовженням його попередніх студій «Папір та філіграні на українських землях (XVI – початок XX ст.)» (1974)⁴³. Завданням філігранологічних досліджень давніх українських джерел присвячена і робота Я.Р. Дашкевича «Філігранологія та завдання українського джерелознавства» (2000)⁴⁴. Безпосередньо питанням філігранології та вивченню водяних знаків східнослов'янських, зокрема українських, рукописних кодексів XVII ст. присвячена робота М.К. Іваннікової «Філігранологічний аналіз у кодикології рукописних книг XVII ст. (на прикладі Руського Хронографа редакції 1620 р.)» (2002)⁴⁵.

Атрибуції й датуванню кодексів XVII ст., що зберігаються в Інституті рукопису НБУВ, присвячено роботи: М.К. Іваннікова, О.А. Іванова «Рукописна кирилична книга XVI–XVII ст.: основні принципи атрибуції» (2002), М.К. Іваннікова «Проблеми створення наукового каталогу слов'янської рукописної книги XVII ст. з фондів НБУВ: принципи датування» (2002)⁴⁶. Розробляються й методи графіко-орфографічних досліджень: Л.А. Гнатенко «Середньоболгарські орфограми як засіб ідентифікації часу написання староукраїнських конфесійних пам'яток» (2000)⁴⁷.

Досліджується палеографія української рукописної книги, безпосередньо типи письма та графіко-орфографічні особливості кодексів: В.Я. Фрис «Палеографія українських кириличних книг 16–першої пол. 17 ст.» (1993), «Регіональні особливості в палеографії кириличної книги України з середини XVI ст.» (1996), «Кирилична півуставна книга в Україні XVI – першої половини XVII ст.: особливості письма і оформлення та їх залежність від функціональної диференціації» (1998), «Культура переписування книг в Україні XI–XVII ст. (вибір протографа, причини виникнення помилок переписувачів і їх виправлення)»⁴⁸, Л.А. Гнатенко «Поєднання палеографічних та орфографічних досліджень при вивченні староукраїнських писемних пам'яток» (1999), «Графіко-орфографічні особливості староукраїнського узусу в правописі голосних конфесійних рукописних пам'яток останньої чверті XIV – першої чверті XVII ст.» (1996), «Правопис приголосних та буквених знаків у староукраїнських конфесійних писемних пам'ятках (у зв'язку з другим південнослов'янським графіко-орфографічним впливом)» (2000), «Графіко-орфографічні особливості передачі звука «йот» в староукраїнських пам'ятках другої половини XIV – початку XVII ст.» (2010)⁴⁹.

Грунтовно досліджується оправа. Вивченню оправи східнослов'янських кодексів, українських XVII ст. зокрема, присвячена монографія О.М. Гальченко «Оправа східнослов'янських рукописних книг та стародруків в Україні: Історія, структура, опис» (2005) та ряд статей⁵⁰, зокрема, в роботі 2007 р. розглянуто сучасний стан вивчення оправ українських рукописних і стародрукованих книг та подальші перспективи дослідження⁵¹. Плідно в цьому напрямі працює і С.В. Зінченко: «Живописні Розп'яття на оправах рукописних книг із збірки Національного музею у Львові» (1996), «Унікальний вид інтролігаторства (іконопис на українських книжкових оправах)» (1998), «Найдавніші українські оправи зі збірки Національного музею у Львові» (2000), «Найдавніші українські оправи книжок з блінтовим тисненням зі збірки Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника НАН України» (2000), «Методические рекомендации для описания, локализации и датирования средневековых кожаных переплетов с тиснением» (2004), «Оправи візантійської конструкції, що виготовлялися в інтролігаторських майстернях при монастирях Львівської та Перемишльської єпархій XV–XVII ст.» (2006) та ін.⁵²

Від 90-х років XX ст. почали виходити вагомі праці, присвя-

чені писцям українських рукописних кодексів, у яких чільне місце посідають писці XVII ст. Більш плідно цим питанням займалися, переважно, М.Б. Боянівська та Я.П. Запаско, результати досліджень яких подано в монографічних студіях та статтях: М.Б. Боянівська «Переписувачі книжок як культурні діячі України. XV – перша половина XVII ст.» (1994), «Світські переписувачі книжок в українській книгописній культурі XV – середини XVII століть» (1997), «Причинок до створення словника українських книжників XI–XVIII ст.» (1999)⁵³; Я.П. Запаско до студії «Доброписці тоді славні були. Нариси з історії українського рукописного мистецтва» склав словник майстрів української рукописної книги (2003)⁵⁴.

Деякі статті стосуються записів, зроблених у староукраїнських кодексах: М. Боянівська «Marginalia w kodeksach rękopiśmiennych z XVI — XVII w. z dawnej greckokatolickiej kapituły przemyskiej (obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie)» (1995); Г. Чуба «Покрайні записи на сторінках рукописних Учительних Євангелій XVI–XVII ст.» (2002); «Записи на книгах як мікроджерела історії кодексу (на прикладі світської книги) в контексті розвитку книжкового джерелознавства» (2004); Фрис В. «Записи на рукописних книгах про „покладення” у храм: штрихи до вивчення світогляду вкладників» (2010)⁵⁵.

Вивченням художнього оформлення української рукописної книги переважно займався Я.П. Запаско, яким досліджувалися й кодекси XVII ст. У ґрунтовній роботі вченого «Українська рукописна книга» (1995) в двох розділах «Мистецтво української рукописної книги: друга половина XVI – перша половина XVII століття» та «Мистецтво української рукописної книги: друга половина XVII – XVIII століття» прослідковано особливості оформлення кодексів у XVII ст.⁵⁶ В наступних монографіях Я.П. Запаска також приділяється увага українській рукописній книзі цього періоду: «Мистецькі рукописні пам'ятки України» (1997), «Ошатність української рукописної книги» (1998)⁵⁷.

У сучасній українській історіографії піднімається й питання про необхідність і проблеми створення в книгосховищах сучасних наукових археографічних каталогів описів слов'янських рукописних книг XVII ст. Зокрема, в статтях М.К. Іваннікової «Рукописні книги XVII ст. та рукописно-книжні зібрання Інституту рукопису НБУВ» та «Проблеми створення наукового каталогу слов'янської рукописної книги XVII ст. з фондів НБУВ: принципи датування» (2002)⁵⁸ на-

голошується на необхідності укладання такого каталогу за фондами Інституту рукопису НБУВ, робиться огляд фондів, до складу яких входить слов'янська рукописна книга XVII ст., висвітлюються проблеми атрибуції. Короткий огляд монастирських збірок Інституту рукопису НБУВ, до складу яких входять рукописні книги XVII ст., зроблено й М.В. Яроцькою (2005)⁵⁹. На важливості проведення наукових описів кирилических рукописних книг Інституту рукопису НБУВ раніше наголошували Л.А. Дубровіна та О.А. Іванова – «Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского и создание базы данных “Кодекс”» (2002)⁶⁰.

Загальним оглядам львівських рукописних збірок присвячено роботи В.Я. Фрис «Рукописна книга в бібліотеці Львівського Ставропігійського братства» (1996) та «Кирилическа рукописна книга у фондах ЛНБ» (1999)⁶¹.

У 90-х роках XX – 10-х роках XXI ст. українськими вченими укладаються різні за тематикою та жанрами наукові каталоги описів кирилических кодексів, виданих як окремо, так і в складі вже згадуваних монографічних студій: Я.П. Запаска – у другій частині книги «Українська рукописна книга» (1995)⁶² подано каталог описів українських кирилических раритетних кодексів XI–XVIII ст. з кольоровими ілюстраціями до кожної пам'ятки, що зберігається в різних книгосховищах світу; В.Я. Фрис «Рукописи музею Івана Федорова: каталог» (1993)⁶³ (нині – Музей мистецтва давньої української книги) – збірка кодексів XIII–XX ст. Львівської картинної галереї; Л.А. Гнатенко «Просвітителі Кирило і Мефодій у писемних джерелах Інституту рукопису ЦНБ НАН України: Каталог рукописів другої половини XV – першої чверті XX ст.» (1995)⁶⁴; О.В. Ясіновської «Каталог кирилических рукописних Євангелій XV–XVIII століть зі збірки Львівського історичного музею» (1996)⁶⁵; Ю.П. Ясіновського «Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження» (1996)⁶⁶; Л.П. Корній, Л.А. Дубровіної «Болгарський наспів з рукописних нотолінійних Ірмолоїв України кінця XVI–XVII ст.» (1998)⁶⁷, – основну частину праці складають описи кодексів; В. Земи, С. Зінченко, В. Фрис «Metropolis Kijoviensis. Каталог і тексти петербурзьких зібрань» (2010)⁶⁸, – видання містить описи та публікації українських пам'яток повчально-догматичного та полемічного характеру XV–XVII ст.; Г. Чуби «Українські рукописні учительні

Євангелія» (2011)⁶⁹, до роботи вченою подано, як основну складову, каталог українських рукописних учительних Євангелій другої половини XVI – першої половини XVII ст.

Проте на сьогодні українська рукописна кирилична книга XVII ст. ще не стала цілісним об'єктом історико-кодикологічного та джерелознавчого дослідження, не визначено основні методичні принципи та специфічні особливості її кодикологічно-палеографічного та археографічного описування. В сучасній українській історіографії розроблені окремі питання української рукописної книги лише першої половини XVII ст., кодекси другої половини цього століття майже не вивчені.

¹ *Дубровіна Л.А.* Кодикологія та кодикографія як спеціальні дисципліни в дослідженнях історії української рукописної книги : Автореф. дис. ... д-ра. іст. наук. – К., 1993. – 39 с.

² *Дубровіна Л.А.* Кодикологія та кодикографія української рукописної книги. – К., 1992. – 262 с.; *Дубровіна Л.А., Гальченко О.М., Іванова О.А.* Кодикографія української та східнослов'янської рукописної книги і кодикологічна модель структури формалізованого опису рукопису. – К., 1992. – 153 с.

³ *Боянівська М.Б.* Українська рукописна книга в XV – першій половині XVII ст.: Виробництво і поширення / Автореф. дис.. канд. іст. наук. – Л., 1994. – 26 с.; *Гальченко О.М.* Оправа українських рукописних книг та стародруків як об'єкт кодикографії : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 1994. – 18 с.; *Фрис В.Я.* Кирилична рукописна книга в Україні XVI – першої половини XVII ст.: кодикологія та регіональні особливості : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Л., 1994. – 25 с.

⁴ *Іваннікова М.К.* Кирилична світська книга XVII ст. в фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: історико-кодикологічний опис : Автореф. дис. ... канд. іст. – К., 2003. – 18 с..

⁵ *Клименко Е.С.* Музична крюкова рукописна книга XII – початку XX ст. в Україні: історико-кодикологічний опис : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 2007. – 20 с.; *Зінченко С.В.* Візантійсько-болгарські впливи на розвиток інтролігаторства в монастирях та церквах Київської митрополії XIV–XVII ст. : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Л., 2007. – 18 с.

⁶ *Дубровіна Л.А., Іванова О.А.* Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского и создание базы данных “Кодекс” // Архівознавство, археографія, джерелознавство. – 2002. – Вип. 5. – С. 45–55; *Дубровіна Л.А., Гальченко О.М.* Кодикологічні, кодикографічні, палеографічні та археографічні дослідження Інституту рукопису НБУВ: бібліографічний огляд (1988–

2003 рр.) // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики : до 10-річчя заснування від. спеціальних іст. дисциплін Ін-ту історії України НАН України : зб. наук. пр. : У 2 ч. – К., 2004. – Чис. 11, ч. 2. – С. 44–65; *Дубровина Л.А.* Развитие кодикологических исследований в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского, 1988–2003 // Федоровские чтения, 1976–2005. – М., 2005. – С. 613–627; *Дубровина Л.А., Гиатенко Л.А.* Кодикологічні дослідження Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Давня македонська рукописна книга // Українсько-македонський науковий збірник. – К., 2005. – Вип. 2. – С. 288–304; *Дубровина Л.А.* Кодикологічні, палеографічні та археографічні дослідження рукописних книг в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (кінець 80-х рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Л., 2006. – Вип. 1. – С. 20–30.

⁷ *Фрис В.* Актуальні проблеми вивчення рукописної книги в Україні // Рукописна і стародрукована книга : Зб. пр. Міжнар. наук. конф. Львів, 23–25 квіт. 2004. – Л., 2006. – С. 28–34.

⁸ *Голуб М.* Книгописання у Львові: історіографія // Рукописна та стародрукована книга : Зб. пр. Міжнар. наук. конф. ХІІІ Федоровський семінар. Львів, 5–6 трав. 2006 р. – (У друці).

⁹ *Мищук С.* Українські вчені – дослідники рукописно-книжкової спадщини України: друга половина ХІХ – 10-ті рр. ХХ ст. // Питання історії України : Зб. наук. пр. – Чернівці, 2008. – Т. 11. – С. 144–148.

¹⁰ *Мищук С.М.* Збирання та наукове описування рукописно-книжкової спадщини України (друга половина ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.). Історіографія. Бібліографія. – К., 2009. – 380 с.: іл.; *Мищук С.М.* Наукове описування рукописних книг та стародруків в Україні (друга половина ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.). Історіографія. Бібліографія. – Житомир, 2011. – 184 с.

¹¹ *Іваннікова М.К.* Основні напрями вивчення української рукописної книги ХVІІ ст. в Україні у другій половині ХІХ–ХХ ст. // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2002. – Т. 8. – С. 124–129.

¹² *Запаско Я.П.* Українська рукописна книга. – Л., 1995. – 480 с.: іл. – (Сер.: Пам'ятки книжкового мистецтва).

¹³ *Фрис В.* Історія кириличної рукописної книги в Україні: Х–ХVІІІ ст. – Л., 2003. – 188 с.: іл.

¹⁴ *Фрис В.* Про книгописання в Рогатині та його околицях у ХVІ–ХVІІ ст. // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаніка НАН України. – Л., 1998. – № 6. – С. 3–8. – [підписано В.Я. Дольницька]; *Фрис В.* До історії кириличної рукописної книги перемишльської землі ХVІ–ХVІІ ст. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2003. – Вип. 7. – С. 130–135; *Фрис В., Голуб М.* Книгописання у Львові у ХVІ–ХVІІІ ст.: збережені кодекси та джерела // Львів: місто, суспільство, культура : Матеріали Міжнар. конф. – Т. 7. – (У друці); *Фрис В.* Кирилична рукописна книга україно-

польського пограниччя XVI–XVII ст. // *Kultura książki ziem wschodniego i południowego pogranicza Polski (XVI–XX wiek). Paralele y różnice*. – Katowice, 2004. – S. 164–177.

¹⁵ *Фрис В.* Періодизація розвитку книги в Україні від найдавніших часів до початку XXI ст. // *Рукописна та книжкова спадщина*. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 194–206.

¹⁶ *Дубровіна Л.А.* Кодикологія та її метод у взаємозв'язках зі спорідненими галузями історичної науки // *Спеціальні галузі історичної науки : Зб. на пошану М.Я. Варшавчика*. – К., 1999. – С. 54–67; *Дубровіна Л.А.* Кодикологія як спеціальна історична дисципліна, об'єкт, предмет, методи і перспективи досліджень в Україні // *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. – К., 2000. – Число 5: Історіографічні дослідження в Україні., вип. 10, ч. 1: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. – С. 347–342.

¹⁷ *Пирко В.А.* Русская палеография. – К., 1991. – 88 с.; *Кріль М.* Основи палеографії : Навч. посібник. – К., 1995. – 196 с.

¹⁸ Палеографія українських кириличних пам'яток XI – кінця XVIII ст.: Методичні рекомендації та програма спецкурсу для студентів історичного факультету / Упорядн. О.Г. Сокирко. – К., 2002. – 24 с.

¹⁹ *Едлінська У.Я., Страшко В.В.* Методичні рекомендації по передачі текстів документів XVI–XVIII ст. // *Передача текстів документів і пам'яток*. – К., 1990. – С. 3–29; *Страшко В.* Правила передачі тексту кириличних документів XVI–XVIII ст. дипломатичним і популярним методами та рекомендації для застосування цих правил у виданнях наукового і науково-популярного типів (Проект). – К., 1992. – 24 с.; *Німчук В.В.* Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції. Проект. – К., 1995. – Ч. 1. – 54 с.

²⁰ *Фрис В.* Культура рукописной кириллической книги в Украине XVI–XVII вв. // *Книга в России*. – М., 2006. – Сб. 1. – С. 14 – 23; *Фрис В.* Книга в Украине XVI – первой половины XVII в. // *Там же*. – С. 14–21.

²¹ *Іваннікова М.К.* Рукописні книги XVII ст. та рукописно-книжні зібрання Інституту рукопису НБУВ // *Библиотечное дело и краеведение : Сб. науч. тр.* – К. ; Симферополь, 2002. – Вип. 4. – С. 5–10.

²² *Міщук С.* Рукописні та книжкові зібрання Волині у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: історія, склад, наукове дослідження. – К., 2007. – 242 с.; іл; *Міщук С.* Рукописно-книжкова спадщина Волині в другій половині XIX – 30-х рр. XX ст.: дослідження опис, доля // *Волинські іст. зап. : Зб. наук. пр.* – 2008. – Т. 1. – С. 105–116.

²³ *Фрис В.* Бібліотеки на західноукраїнських землях у другій половині XVII–XVIII ст. // *Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника НАН України*. – Л., 2002. – Вип. 9/10. – С. 171–186; *Дзюба О., Фрис В.* Бібліотеки України II половини XVII–XVIII ст. // *Історія української культури*. – К., 2003. – Т. 3. – С. 829–848.

²⁴ Фрис В. Зі спостережень над репертуаром, історією створення і розвитком української рукописної книги XVI – першої половини XVII століть // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Л., 1997. – Т. 233 : Праці Історично-філософської секції. – С. 215–238.

²⁵ Фрис В. Зі спостережень над репертуаром, історією створення і розвитком української рукописної книги XVI – першої половини XVII століть // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Л., 1997. – Т. 233 : Праці Історично-філософської секції. – С. 215–238; Фрис В. Українська рукописна книга XVI – першої половини XVII ст.: проблема репрезентативності та відтворення цілісності // Рукописна та книжкова спадщина. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 180–187.

²⁶ Каталог кирилических рукописних Євангелій XV–XVIII століть зі збірки Львівського історичного музею / Уклад. О. Ясіновська. – Л., 1996. – 150 с.

²⁷ Чуба Г. Українські рукописні учительні Євангелія. Дослідження, каталог, описи. – К. ; Л., 2011. – 223 с.; Чуба Г. Українські учительні Євангелія // Рукописна україніка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України та проблеми створення інформаційного банку даних : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 20–21 верес. 1996 р. – Л., 1999. – С. 294–302; Чуба Г. Покрайні записи на сторінках рукописних Учительних Євангелій XVI–XVII ст. // Східні слов'яни: Мова. Історія. Культура. За матеріалами пам'яток писемності XI–XVIII століть. – Ніжин, 2002. – Вип. 4. – С. 73–77; Чуба Г. “Учительне Євангеліє” 1616 р. у перекладі Мелетія Смотрицького в контексті української гомілетичної літератури // Київ. Акад. – К., 2006. – Вип. 2/3. – С. 5–13; Чуба Г. Текстологічне дослідження українських учительних Євангелій другої половини XVI – початку XVII ст.: перемишльський тип // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Л., 2007. – Вип. 2. – С. 5–38.

²⁸ Іванова М. Пам'ятки книжкового мистецтва: рукописні Учительні Євангелія XVII ст. з монастирських бібліотек м. Києва // Вісн. Книжкової палати. – К., 2006. – № 9. – С. 37–42.

²⁹ Голуб М. Євангеліє тетр 1601 року зі збірки Музею мистецтва давньої української книги Львівської галереї мистецтв // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Л., 2008. – Вип. 3. – С. 38–44.

³⁰ Корзо М. Украинско-беларусские кириллические букварные катехизисы XVII–XVIII вв. // Там само. – 2006. – Вип. 1. – С. 55–71.

³¹ Голуб М. Рукописні Мінеї, створені у Львові у XVI – на початку XVIII ст., як джерело книгознавчих досліджень // Там само. – 2009. – Вип. 4. – С. 10–21.

³² Ульяновський В.І., Яковенко Н.М. Український переклад Хроніки Стрийковського кінця XVI – початку XVII століття // Рукописна і книжкова спадщина України. – К., 1993. – Вип. 1. – С. 5–12.

³³ Фрис В. Рукописи полемічних творів XVI–XVIII ст. у збірках Львова // Зап. Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника НАН України: Зб. наук. праць. – Л., 1996. – Вип. 5. – С. 3–14.

³⁴ Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть : Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження. – Л., 1996. – 623 с. – (Серія: Історія української музики); Ясиновський Ю. Український нотолінійний Ірмолої як тип гимнографічного збірника: зміст, структура // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Л., 1993. – Том 226 : Праці Музикознавчої комісії. – С. 41–56; Ясиновський Ю. До історії вивчення нотолінійних Ірмолоїв // Рукописна україніка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України та проблеми інформаційного банку даних: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 20–21 верес. 1996 р. – Л., 1999. – С. 491–496; The Repertoir of the Greek Chant in Ukrainian Hymnographical Anthology Heirmilogion // Musica Antiqua. Acta Scientifica. – X, vol. 1. – Bydgoszcz, 1997. – P. 375–380; Ясиновський Ю. Львівський ірмолої кінця XVI – початку XVII століття – найдавніша нотолінійна пам'ятка церковної монодії // Каллофонія. Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії. – Л., 2002. – Ч. 1. – С. 256–273.

³⁵ Ясиновський Юрій. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. – Л., 2011. – 468 с.: іл.

³⁶ Корній Л., Дубровіна Л. Болгарській наспів з рукописних нотолінійних Ірмолоїв України кінця XVI–XVII ст. – К., 1998. – 322 с. – (З історії музичної спадщини).

³⁷ Дубровіна Л.А. Супрасльський ірмолої 1601 р.: деякі аспекти кодикологічного дослідження // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 1993. – Вип. 1. – С. 13–20; Дубровіна Л.А., Корній Л.П. Турійський Ірмолої початку XVII ст. – стародавня пам'ятка церковного співу в Україні // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 1994. – Вип. 2. – С. 22–30.

³⁸ Шевчук О.П. Київський наспів у контексті багаторозспівності (за матеріалами півчих книг XVII–XVIII ст.) // Збірник наукових та науково-методичних праць кафедри фольклору та етнографії. – К., 1995. – С. 86–107.

³⁹ Дубровіна Л.А., Іванова О.А. Півчі богослужбові книги у репертуарі рукописних книг у фондї Інституту рукопису // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2003. – Вип. 8. – С. 71–79.

⁴⁰ Клименко Е.С. Музична знаменна рукописна книга кириличного письма XVI–XVII ст. у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Там само. – 2004. – Вип. 9. – С. 188–202; Клименко Е.С. Основні принципи опису музичної знаменної рукописної книги кириличного письма XII – початку XX ст. (за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського) // Там само. – 2005. – Вип. 10. – С. 290–301; Клименко Е.С. Музична рукописна книга у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Документознавство, бібліо-

текознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2005. – С. 216–218; *Клименко Е.С.* Принципи кодикологічного опису півчих знаменних рукописів (на матеріалах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : Зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 21–23 трав. 2007 р. – К., 2007. – С. 329–330; *Клименко Е.С.* Специфіка кодикологічних досліджень півчих кириличних рукописних книг (на матеріалах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського) // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – К., 2007. – № 2. – С. 64–69; *Клименко Е.С.* Музичні знаменні рукописи поморської традиції у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2007. – Вип. 11. – С. 200–213; *Клименко Е.С.* Півччі знаменні старообрядницькі рукописи у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Спеціальні іст. дисципліни: питання теорії та методики. – К., 2007. – Вип. 14. – С. 34–42; *Клименко Е.С.* Джерелознавчі дослідження безлінійних співочих рукописних книг з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Волинські іст. зап. : Зб. наук. праць. – Житомир, 2008. – Т. 1. – С. 201–207; *Клименко Е.С.* Безлінійні церковно-співочі книги у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Наук. вісн. НМАУ. – К., 2009. – Вип. 88. – С. 139–141.

⁴¹ *Дзьбан О.О., Мацюк О.Я.* Філігранологія: історія і задачі дослідження на Україні // Філігранологіческие исследования. Теория. Методика. Практика. – Л., 1990. – С. 128–136.

⁴² *Мацюк О.* Історія українського паперу. – К., 1994. – 186 с.

⁴³ *Мацюк О.Я.* Папір та філіграні на українських землях (XVI – початок XX ст.). – К., 1974. – 296 с.

⁴⁴ *Дашкевич Я.* Філігранологія та завдання українського джерелознавства // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Л., 2000. – Т. 240: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 284–332.

⁴⁵ *Іваннікова М.К.* Філігранологічний аналіз у кодикології рукописних книг XVII ст. (на прикладі Руського Хронографа редакції 1620 р.) // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2002. – Вип. 7. – С. 217–240.

⁴⁶ *Іваннікова М.К., Іванова О.А.* Рукописна кирилична книга XVI–XVII ст.: основні принципи атрибуції // Архі. України. – К., 2002. – № 4/6. – С. 169–178; *Іваннікова М.К.* Проблеми створення наукового каталогу слов'янської рукописної книги XVII ст. з фондів НБУВ: принципи датування // Наук. пр. Нац. бі-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2002. – Вип. 9. – С. 334–344.

⁴⁷ *Гнатенко Л.А.* Середньоболгарські орфограми як засіб ідентифікації часу написання староукраїнських конфесійних пам'яток // Там само – 2000. – Вип. 3. – С. 266–277.

⁴⁸ *Фрис В.* Палеографія українських кирилических книг 16 – першої пол. 17 ст. // Бібліотека – скарбниця духовності. – К. 1993. – С. 245–251; *Фрис В.Я.* Регіональні особливості в палеографії кирилическої книги України з середини XVI ст. // Матеріали III конгресу українців. Історія. – Х., 1996. – Ч. 1. – С. 249–254; *Фрис В.* Кирилическа півуставна книга в Україні XVI – першої половини XVII ст.: особливості письма і оформлення та їх залежність від функціональної диференціації // Збірник праць і матеріалів на пошану Лариси Іванівни Крушельницької. – Л., 1998. – С. 303–309; *Фрис В.* Культура переписування книг в Україні XI–XVII ст. (вибір протографа, причини виникнення помилок переписувачів і їх виправлення) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Ювілейний зб. на пошану Ярослава Ісаєвича. – Л., 2006–2007. – С. 235–242.

⁴⁹ *Гнатенко Л.А.* Поєднання палеографічних та орфографічних досліджень при вивченні староукраїнських писемних пам'яток // Український археографічний щорічник. – К., 1999. – Вип. 3/4. – С. 103–109; *Гнатенко Л.А.* Графіко-орфографічні особливості староукраїнського узусу в правописі голосних конфесійних рукописних пам'яток останньої чверті XIV – першої чверті XVII ст. // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 1996. – Вип. 3. – С. 39–57; *Гнатенко Л.А.* Правопис приголосних та буквених знаків у староукраїнських конфесійних писемних пам'ятках (у зв'язку з другим південнослов'янським графіко-орфографічним впливом) // Там само. – 2000. – Вип. 6. – С. 11–21; *Гнатенко Л.А.* Графіко-орфографічні особливості передачі звука «йот» в староукраїнських пам'ятках другої половини XIV – початку XVII ст. // Там само. – 2010. – Вип. 14. – С. 179–197.

⁵⁰ *Гальченко Е.М.* Археографическое описание украинского переплета XVI–XVIII вв.: к проблеме о терминологии // Библиотека – Информатизация – Наука: Тез. докл. и сообщ. Респ. науч. конф., 8–10 окт., 1990 г., г. Киев. – К., 1990. – Ч. 2. – С. 59; *Гальченко О.М.* Оправа східнослов'янських рукописних книг та стародруків в Україні: Історія, структура, опис. – К., 2005. – 378 с.; *Гальченко О.М.* Оправа українських рукописних книг та стародруків як об'єкт кодикографії: Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 1994. – 18 с.; *Гальченко О.* Оправи східнослов'янських рукописних книг та стародруків: спроба аналізу та опису // Зап. НТШ. – 2000. – Т. 240: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 438–456; *Гальченко О.М.* Деякі питання методичних засад визначення композиційного рішення у декоративному оздобленні східнослов'янських оправ // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка – Л., 2006. – Т. 252: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 440–464.

⁵¹ *Гальченко Е.М.* Переплет украинских рукописных и первопечатных книг: современное состояние изучения и дальнейшие перспективы // Библиотеки академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития: науч.-практ. и теорет. сб. – К., 2007. – Вип. 5. – С. 81–105.

⁵² *Зінченко С.* Живописні Розп'яття на оправах рукописних книг із

збірки Національного музею у Львові // Українська Хрестологія : Тези і резюме наук. конф. 24 жовт. 1996. – Л., 1996. – С.26–28; *Зінченко С.* Унікальний вид інтролігаторства (іконопис на українських книжкових оправах) // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 113–118; *Зінченко С.* Найдавніші українські оправи зі збірки Національного музею у Львові // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2000. – Вип. 4. – С. 101–112; *Зінченко С.* Найдавніші українські оправи книжок з блінтовим тисненням зі збірки Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаніка НАН України // Зап. НТШ. – Львів, 2000. – Т. 240: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 457–470; *Зінченко С.* До питання уніфікації спеціальної термінології для створення електронної пошукової – К., 2004. – С. 217–231; *Зінченко С.* Методические рекомендации для описания, локализации и датирования средневековых кожаных переплетов с тиснением // Рукописная книга Древней Руси и славянских стран: от кодикологии к текстологии : Сб. тр. Российской б-ки акад. наук. – СПб., 2004. – С. 5–18; *Зінченко С.* Оправи візантійської конструкції, що виготовлялися в інтролігаторських майстернях при монастирях Львівської та Перемишльської єпархій XV–XVII ст. // Рукописна і стародрукована книга. Зб. праць: Міжнар. конф. (XIII Федоровський семінар) “Рукописна і стародрукована книга”. Львів, 23–25 квіт. 2004 р. – Л., 2006. – С. 113–141.

⁵³ *Боянівська М.* Переписувачі книжок як культурні діячі України. XV – перша половина XVII ст. – Л., 1994. – 43 с.; *Боянівська М.* Світські переписувачі книжок в Українській книгописній культурі XV – середини XVII століть // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Л., 1997. – Том 233 : Праці Історично-філософської секції. – С. 239–250; *Боянівська М.* Причинки до створення словника українських книжників XI–XVIII ст. (невідомі матеріали з рукописних фондів ЛНБ): Додаток: Матеріали до словника діячів українського книгописання XVI–XVII ст. // Рукописна україніка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України та проблеми створення інформаційного банку даних : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 20–21 верес. 1996 р. – Л., 1999. – С. 333–342.

⁵⁴ *Запаско Я.П.* Доброписці тоді славні були. Нариси з історії українського рукописного мистецтва. – Л., 2003. – 176 с.

⁵⁵ *Боянівська М.* Marginalia w kodeksach rękopiś miennych z XVI–XVII w. z dawnej greckokatolickiej kapituły przemyskiej (obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie) // Slavia Orientalis. – 1995. – Т. 44, № 4; *Чуба Г.* Покрайні записи на сторінках рукописних Учительних Євангелій XVI–XVII ст. // Східні слов'яни: Мова. Історія. Культура. За матеріалами пам'яток писемності XI–XVIII століть. – Ніжин, 2002. – Вип. 4. – С. 73–77; *Іваннікова М.К.* Записи на книгах як мікроджерела історії кодексу (на прикладі світської книги) в контексті розвитку книжкового джерелознавства // Наук. пр.НБУВ. – К., 2004. – Вип. 13. – С. 401–410; *Фрис В.* За-

писи на рукописних книгах про „покладення” у храм: штрихи до вивчення світогляду вкладників // Наук. зап. Укр. Католицького ун-ту. Історія 1. – Л., 2010. – Чис. 2. – С. 35–50.

⁵⁶ *Запаско Я.П.* Українська рукописна книга. – Л., 1995. – С. 91–105, 107–115.

⁵⁷ *Запаско Я.* Мистецькі рукописні пам'ятки України. – Л., 1997. – 80 с.; *Запаско Я.П.* Ошатність української рукописної книги. – Л., 1998. – 136 с.

⁵⁸ *Іваннікова М.К.* Рукописні книги XVII ст. та рукописно-книжні зібрання Інституту рукопису НБУВ // Библиотечное дело и краеведение: Сб. науч. тр. – К.; Симферополь, 2002. – Вып. 4. – С. 5–11; *Іваннікова М.К.* Проблеми створення наукового каталогу слов'янської рукописної книги XVII ст. з фондів НБУВ: принципи датування // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2002. – Вып. 9. – С. 334–344.

⁵⁹ *Яроцька М.В.* Рукописні книги XVII ст. з монастирських збірок у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: питання наукового опису // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2005. – Вып. 10. – С. 438–442.

⁶⁰ *Дубровіна Л.А., Іванова О.А.* Научное описание рукописных книг в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского и создание базы данных “Кодекс” // Архівознавство, археографія, джерелознавство. – 2002. – Вып. 5. – С. 45–55.

⁶¹ *Фрис В.* Рукописна книга в бібліотеці Львівського Ставропігійського братства // Успенське братство і його роль в українському національному відродженні. Доп. та повід. конф. 4–5 квітня 1996 р. – Л., 1996. – С. 55–60; *Фрис В.* Кирилична рукописна книга у фондах ЛНБ // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Рукописна україніка у фондах ЛНБ”. – Л., 1999. – С. 278–290.

⁶² *Запаско Я.П.* Українська рукописна книга. – Л., 1995. – С. 123–455. (Сер.: Пам'ятки книжкового мистецтва).

⁶³ Рукописи музею Івана Федорова: каталог / Уклад. В. Фрис. – Л., 1993. – 52 с.

⁶⁴ Просвітителі Кирило і Мефодій у писемних джерелах Інституту рукопису ЦНБ НАН України: Каталог рукописів другої половини XV – першої чверті XX ст. / Уклад., передмова Л.А. Гнатенко; Вступна ст. П.С. Соханя. – К., 1995. – 113 с.: іл.

⁶⁵ Каталог кириличних рукописних Євангелій XV–XVIII століть зі збірки Львівського історичного музею / Уклад. О. Ясіновська. – Л., 1996. – 150 с.

⁶⁶ *Ясіновський Ю.* Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження. – Л., 1996. – 623 с. – (Серія: Історія української музики).

⁶⁷ *Корній Л., Дубровіна Л.* Болгарській наспів з рукописних нотолінійних Ірмолоїв України кінця XVI–XVII ст. – К., 1998. – 322 с.

⁶⁸ METROPOLIS KIJIVIENSIS. Каталог і тексти петербурзьких зібрань / Підгот.: В. Зема, С. Зінченко, В. Фрис. – К., 2010. – XXXVIII, 216 с.

⁶⁹ Чуба Г. Українські рукописні учительні Євангелія. Дослідження, каталог, описи. – К. ; Л, 2011. – 223 с.

Summery

The paper is historiographical review of kodykoloichnyh, paleographic, filihranolohichnyh, art and archaeological research Ukrainian Cyrillic manuscripts of the seventeenth century in the 90th years of XX – 10th years of the XXI century. It is emphasized that nowadays Manuscript Book XVII century have not been investigated as a separate phenomenon of contemporary Ukrainian ink-bookish culture, not specified the main methodologica principles and specific features of its kodykoloichno-paleographic and archeographical description.

Key words: Ukrainian Cyrillic Manuscript Book XVII, Kodykolohiya, paleography, filihranolohiya, kodykohrafiya, archeological description.